

Handlingsplan mot uønska fråvær og skulevegring

Mars 2014

Innhold

Fråvær frå skulen	3
Kva er skulevegring?	3
Tidlege teikn på skulevegring kan vera:	4
Kvifor vera vekke frå skulen:	5
Rutinar ved fråvær for Tryggheim ungdomsskule.....	5
Kartlegging av skulesituasjonen	7
Sjekkliste for informasjon frå eleven.....	8
Sjekkliste for informasjon frå føresette	9
Samarbeidsavtale mellom elev, skulen, føresette og eventuelt andre involverte:	10
Eksempel på samarbeidsavtale mellom skulen, Per, føresette og PPT.....	13

Fråvær frå skulen

Fråvær frå den pliktige opplæringa kan vera gyldig eller ugyldig og skuldast ulike forhold: sjukdom, skulk, føresette som held eleven vekke frå skulen, feriar med eller utan søknad om permisjon osv.

Denne handlingsplanen inneheld ei beskriving av kva skulevegring er, kva rutinar som bør fylgjast og skjema til bruk i arbeidet med eleven, føresette og i samband med igangsetting av tiltak.

Handlingsplanen tek utgangspunkt i Hå kommune og Oslo kommune sin praktiske og faglege rettleiar om skulevegring. All teori som det er sitert til i denne handlingsplanen, er også henta frå Oslo kommune sin rettleiar.

Kva er skulevegring?

Skulevegring er blitt definert på forskjellige måtar:

- «Vegring initiert av barnet mot å gå på skolen, bli der (hjemme) hele skoledagen, eller en kombinasjon av begge» (Kearny og Silverman, 1996:345)
- «Vansker med å gå på skolen, assosiert med følelsesmessig ubehag, spesielt angst og depresjon» (King og Bernstein, 2001 197)

Ei samanfattande beskriving av skulevegring kan sjå slik ut:

Situasjon: Vansken oppstår i situasjonar der det er krav om oppmøte eller deltaking på skulen. Det kan dreia seg om vanskar med å forlata heimen om morgonen for å gå på skulen, eller vegring knytt til spesifikke situasjonar på skulen. For nokre elevar er ikkje vegring knytt til bestemte situasjonar, men meir generelt til det å vera på skulen.

Åtferd: Det å vegra seg vil seia å forsøka å unngå noko, nekta, motsetja seg eller visa motstand mot noko. Skulevegring kan inkludera alt frå at eleven prøver å unngå skulen eller kjem med bortforklaringar for å ikkje delta, til at eleven er heime frå skulen over lengre tid.

Følelsar: Eleven har negative følelsar knytt til enkelte situasjonar på skulen, det å forlata heimen og/eller opplever meir generelt ubehag i skulesituasjonen. Barn og unge med skulevegring viser ofte symptom på angst, noko mindre vanleg er symptom på depresjon. Mange barn og unge med skulevegring viser overlappende symptom på redsle, angst og depresjon, ein tilstand som kan framstillast meir generelt som «negativ affekt» eller «emosjonelt ubehag» (Kearny, 2001:41)

Fysiske plager: Ei undersøking viser at 66% av barn og unge med skulevegring oppgir fysiske plager eller symptom som ein av grunnane til at dei ikkje vil møte på skulen (Stickney og Miltenberger, 1998). Nokre barn gir uttrykk for fysiske plager for å sleppa å gå på skulen. Fysiske symptom er også vanlege ved angstreaksjonar. Dei vanlegaste symptoma hovudpine, sveitning, kvalme, oppkast, svimmelheit, vondt i magen, ryggplager, brystmerter og kortpusta.

Tidlege teikn på skulevegring kan vera:

Begynnande fråvær:

- Forseintkoming
- Sporadisk fråvær frå enkelttimar eller dagar (med eller utan gyldige meldingar)

Teikn på mistrivnad:

- Ekstremt inneslutta eller sjenert
- Er svært utrygg ved skulestart eller ved skulebyte, og ordinære tiltak for å trygga eleven hjelper ikkje
- Snakkar aldri høgt i klassen
- Snakkar ikkje med vaksne/medelevar eller berre med utvalde vaksne/medelevar
- Viser motstand mot å vera ute i friminutt eller er avhengig av at ein bestemt vaksen/medelev er til stades
- Har ofte fysiske plager, for eksempel vondt i hovudet eller magen
- Gir nonverbalt og verbalt uttrykk for å vera nedstemd eller redd, generelt eller knytt til spesifikke situasjonar på skulen
- Trekker seg tilbake frå sosial samhandling og/eller skulerelaterte aktivitetar
- Viser utagerande åtferd, for eksempel sinne i situasjonar der eleven vert utsett for krav i skulekvardagen
- Viser motstand mot å delta eller forsøker å unngå enkelte fag, situasjonar eller aktivitetar på skulen
- Ringer ofte heim i skuletida eller ønskjer å gå heim i løpet av dagen

Bekymring frå føresette

- Tek kontakt med skulen fordi eleven gir uttrykk for å ikkje vilja gå på skulen
- Blir verande lenge i leveringssituasjonar eller vil vera med inn i klasserommet utover det som er ordinære rutinar

Kvifor vera vekke frå skulen:

1. Unngå negative opplevingar

Unngå stimuli som vekker generell negativ affekt eller emosjonelt ubehag. Vegringa er ofte ikkje knytt til spesifikke situasjonar, men eleven opplever generelt ubehag i skulesituasjonen. Dersom eleven unngår skulen og dermed også unngår den negative opplevinga, vil vegringsåtferda verta forsterka og halda fram. I nokre tilfelle er ubehaget knytt til bestemte situasjonar som eleven vil forsøka å unngå, for eksempel skulegarden, brannalarm eller ein bestemt vaksen på skulen.

2. Unngå ubehagelige sosiale situasjonar eller evalueringssituasjonar.

Skulevegringa sin funksjon er her meir knytt til at eleven unngår situasjonar der han må eksponera seg sosialt eller vert evaluert, for eksempel å snakka høgt i klassen, snakka med medelevar eller ha prøve.

3. Oppnå positive opplevingar

Oppnå merksemd frå foreldre eller viktige andre. I dette tilfellet er ikkje vegringa sin funksjon å unngå ein negativ situasjon, men at eleven oppnår noko positivt, i form av merksemd. Den positive merksemda vil oppretthalda og forsterka eleven si vegringsåtferd.

4. Oppnå gode utanfor skulen.

Her er vegringa sin funksjon også å oppnå noko positivt. Meir spesifikt kan det vera påskjønning eller andre konkrete gode som for eksempel TV, dataspel, vera med venner, shopping eller rus.

Kearny (2001) viser at det er eit visst mønster i at funksjon 1 og 3 oftast gjeld for yngre barn, medan funksjon 2 og 4 er vanlige for eldre barn og unge.

Skulevegringa sin funksjon kan også endra seg over tid for den enkelte elev.

Rutinar ved fråvær for Tryggheim ungdomsskule

Skulevegring er ofte vanskeleg og samansette problem der ein treng tverrfagleg og tverretatleg innsats. Der er i utgangspunktet foreldra sitt ansvar å få elevane på skulen, slik at ansvarleg gjering og samarbeid med foreldra er viktig. Det viser seg at dersom det går for lang tid utan ei løysing på problemet, er det svært vanskeleg å få desse elevane tilbake på skulen.

1. **Kontakt med heimen:** Kontaktlærer tek kontakt med heimen i flg. Tilfelle:

- Når ein elev har vore vekke frå skulen 3 dagar, utan at føresette har kontakta skulen og meldt frå om sjukdom eller annan gyldig grunn for fråværet.
- Når ein elev har hyppig fråvær, sjølv om fråveret er dokumentert av føresette.
- Når det er grunn til å mistenkje ugyldig fråvær, også når fråværet gjeld enkelttimar.
- Kontaktlærer gjer og melding til leiinga ved skulen.

Ved å følgja desse punkta, kan ein få ei rask avklaring av kva dette er. Leiinga ved skulen kallar foreldra inn til eit møte, slik at ein får drøfta situasjonen. Foreldra må gjerast merksame på at det er både rett og plikt til opplæring, jfr. Opplæringslova § 2-1, 6.ledd.

2. **Foreldreansvar:** På dette møtet vert foreldreansvaret understreka, og det vert gitt ein frist på 2-3 dagar til å koma på skulen for så å følgja det faste undervisningsopplegget. Foreldra må også orienterast om rutinane vidare. Det kan eventuelt setjast i gang tiltak umiddelbart.

Straffeansvar:

Dersom ein elev i grunnskulen utan å ha rett til det har fråvær frå den pliktige opplæringa, kan foreldra eller andre som har omsorg for eleven, straffast med bøter dersom fråværet kjem av at dei har handla forsettleg eller aktaust.

Offentleg påtale blir ikkje reist utan når kommunen set fram krav om slik påtale.

3. **Elevsamtale:** Eleven vert og kalla inn til samtale med helsesyster/ sosiallærer/ spes.ped ansvarleg for å drøfta situasjonen. Dersom noko er vanskeleg for eleven, er det viktig å kunne ta tak i dette snarast.

Dersom eleven etter ein slik samtale fortsatt ikkje klarer å møta på skulen, skal skulen/ leiinga sørgja for vidare oppfølging og kontakt mellom skulen og heimen. Ein nyttar då kartleggingsskjema/ sjekklister og samarbeidsavtale som finns i «Handlingsplan mot uønska fråvær og skulevegring».

4. Arenaer for drøfting av fråvær på skulen.

- a) Fråvær hos elevane skal vera faste tema på trinnmøta.
- b) Kontaktlærar har ansvar for å melda til leiinga om fråværet til elevane er over 10%.

Hugs at kort tid innan tiltak vert sett i verk, er heilt avgjerande.

Kartlegging av skulesituasjonen	Notat:
Vert eleven plaga eller mobba på skulen, skulevegen eller fritida?	
Vurdering av skulefagleg- og sosialkompetanse. Fag/område der eleven viser meistring og trivsel Fag/område der eleven har vanskar	
Enkeltsituasjonar der eleven klarer å møta på skulen eller delta i aktivitetar som han/ho vanlegvis har vanskar med å delta i. Kvifor gjekk det bra denne gongen?	
Kva viktige vaksenrelasjonar har eleven på skulen og korleis fungerer desse?	
Kva viktige relasjonar har eleven til jamnaldringar på skulen?	
Er skulekvardagen organisert, strukturert og førehandskjend for eleven?	

Kva tiltak er prøvd på skulen og korleis har dette fungert? Kva tiltak er sett i gang i skule-heim samarbeidet og korleis fungerer det?	
Forslag til tiltak:	

Sjekkliste for informasjon frå eleven	Notat
Kva fag, situasjonar eller aktivitetar er det eleven liker?	
Er det fag, situasjonar eller aktivitetar som eleven opplever som vanskelege eller ubehagelege? (Les høgt eller svara på spørsmål framfor klassen, ha prøver, ha kroppsøving, fag der eleven må eksponera seg i ei gruppe, snakka med vaksne på skulen, be læraren om hjelp, jobba saman eller leika med medelevar, bruka skulen sine toalett, eta i klassen, reisa heimanfrå om morgonen, forlata foreldra, skulevegen...)	
Har eleven vonde følelsar knytt til nokre av situasjonane ovanfor eller meir generelt i forhold til skulesituasjonen? Kva slags følelsar kan det dreia seg om? (trist, redd, flau, nervøs, engsteleg, sint)	
Har eleven negative tankar knytt til nokre av situasjonane ovanfor eller meir generelt i forhold til skulesituasjonen? Kva er det eleven tenker? (bekymringar, negative forventingar, tankar om kva som er skummelt eller vanskeleg)	
Har eleven andre bekymringar eller har eleven opplevd noko utanfor skulen situasjonen som han/ho er oppteken av?	
Vert eleven plaga eller mobba på skulen, skulevegen eller på fritida?	
Er det situasjonar eller aktivitetar utanfor skulen i skuletida som gjer det fristande for eleven å ikkje møta opp? (dataspel, møte venner, shopping, god	

mat, andre hyggelege ting som skjer heime)	
Kva lærarar eller andre vaksne på skulen har eleven eit godt forhold til, evt eit negativt forhold til?	
Situasjonar der eleven klarer å møta på skulen eller delta i aktivitetar som han/ho til vanleg har vanskar med å delta i? Kva var det som gjorde at det gjekk bra?	
Er skulekvardagen oversikteleg og førehandskjend for eleven? (har eleven oversikt over skuledagen og skuleveka, kva lærar/assistent som er inne i dei ulike timane, kven kan eleven gå til dersom det er behov for ein samtale, osv.)	
Har eleven gode venner?	
Eleven sine ønsker og mål for korleis skulesituasjonen skal vera?	
Forslag til tiltak:	

Sjekkliste for informasjon frå føresette	Notat
Føresette si oppleving av eleven sin generelle trivsel på skulen og i fritida.	
Føresette si beskriving og forståing av eleven sine vanskar. Tenker føresette det kan dreia seg om skulevegring eller er det andre forklaringar?	
Vert eleven plaga eller mobba på skulen , skulevegen eller i fritida?	
Beskriving av eventuell vegringsåtfærd heime (Er det vanskeleg å få eleven til å gjera seg klar til å gå på skulen om morgonen, har elevene fysiske plager i samband med krav om skuleoppmøte, men er elles frisk)	
Dersom eleven har fråvær, kva skjer i tida eleven er vekke frå skulen? (dataspel, besøk av familie, ekstra merksemd frå føresette, treffer venner utanfor skulen, skulearbeid)	
Helsemessige forhold av betydning for eleven si fungering og fråvær (eventuell sjukdomshistorikk, søvnrytme, matlyst)	
Har det skjedd plutslege endringar eller belastningar i familien som kan setjast i samband med eleven sine vanskar? (skilsmisse, flytting, søsken, sjukdom osv.)	
Enkelt situasjonar der eleven klarer å møta på skulen eller delta i aktivitetar som han/ho vanlegvis har vanskar med å delta i. Kva tankar har føresette om kva det var som gjorde at det gjekk bra i den situasjonen?	

Føresette si ansvarsfordeling når det gjeld å følge opp skule og skuleoppmøte.	
Eventuelt andre instansar som er involvert i familien.	
Eventuelle andre støttespelarar i familien sitt nettverk	
Kva tiltak er prøvd ut heime og korleis har det fungert? (Morgonrutinar, bytte av roller mellom føresette, samtale med eleven)	
Føresette sine ønsker og mål for eleven si framtidige fungering.	
Forslag til tiltak:	

Samarbeidsavtale mellom elev, skulen, føresette og eventuelt andre involverte:

Langsiktige mål for samarbeidet:

Opptappingsplan/delmål:

(Kvart trinn inneber delmål med auka utfordringar for eleven. Delmåla skal tilretteleggja for meistring. Spesifiser kor lenge kvart trinn skal vara.)

Delmål/trinn 1: (fag/situasjonar/dagar der eleven deltek, eleven sitt behov for tilrettelegging eller støtte i utfordrande situasjonar)

Delmål/trinn 2: (fag/situasjoner/dagar der eleven deltek, eleven sitt behov for tilrettelegging eller støtte i utfordrende situasjoner)

Delmål/trinn 3: (fag/situasjoner/dagar der eleven deltek, eleven sitt behov for tilrettelegging eller støtte i utfordrende situasjoner)

Generelle tiltak og ansvarsfordeling(Alle involverte partar skal ha sine ansvarsområde)

Kontaktlærer har ansvar for:

Sosiallærer har ansvar for:

Leiinga på skulen har ansvar for:

Føresette har ansvar for:

Eleven har ansvar for:

Andre involverte (PPT, familiesenteret, oppvekstkoordinator, helsesøster, lege, BUP...) partar har ansvar for:

Plan B:

Dersom eleven ikkje klarer å møta som avtalt skjer dette :

(Kven gir informasjon/ringer kven? Kven gjer kva for å tilretteleggja for eleven si deltaking?

Skal ein melda bekymring til barnevernstenesta? Tilbod om samtale på familiesenteret?)

Evaluering:

Form på og plan for evaluering av tiltaka vert avtalt (Evaluering bør skje fortløpande saman med eleven med vekt på meistring av delmål. Dato for neste møte og innkallingsansvar bør spesifiserast)

Eksempel på samarbeidsavtale mellom skulen, Per, føresette og PPT.

Langsiktige mål for samarbeidet:

Per skal delta i klassen sine aktiviteter og trivast på skulen. Dette skal skje etter ei opptrapping og i eit tempo Per kan akseptera og handtera.

Opptrappingsplan/delmål:

Kvart trinn i planen gjeld for to veker.

Trinn 1: Per skal møta på skulen ti på ni (etter at elevane har gått til time) måndag, onsdag og fredag. Han skal gå til grupperom med sosiallærer/ annan lærar og vera i to timar i ein - til-ein-undervisning. Per skal delta i musikk på onsdagar. Han kan velja om han vil gå ut i friminuttet eller vera inne på grupperom. Etterpå skal Per gå heim og gjera lekser i to timar kvar dag. Dette gjeld også dei dagane han er heima.

Trinn 2: Fortsetja med oppmøte og lekser som på trinn 1. Sosiallærer/annan lærar tek med seg to andre elevar i timane. I tillegg skal Per delta i mat & helse og ha data saman med halve klassen på fredag. Sosiallærer skal vera med i desse timane den første tida.

Trinn 3: Per skal møta på skulen slik dei andre elevane gjer, og vera på skulen heile skuledagen. Han skal fortsetja å ha timar med x lærar i lita gruppe før midt-timen måndag, onsdag og fredag. Ein time på onsdagar skal brukast til bandøving i grupperommet. Per må ha høve til å gå ut av timane i klassen dersom det vert for vanskeleg å vera der. Han skal då gå til kontoret å seia i frå til lagleiar. I friminutta skal det vera høve til å vera inne på grupperommet dersom han ønskjer det.

Trinn 4: Per skal vera til stades i alle skuletimar utan å gå ut. Han skal delta på prøvar, men ha høve til å putta prøven i sekken og, etter avtale med lærar , gjera prøven ferdig heime til neste dag. Han skal ikkje trenga svara høgt på noko i klassen, dersom han ikkje sjølv har rukke opp handa.

Trinn 5: Per deltar på skulen på linje med andre elevar.

Generelle tiltak og ansvarsfordeling

Kontaktlærer har ansvar for:

- laga ein tilpassa arbeidsplan for Per.
- støtta Per i å opprette sosiale band til andre i klassen, for eksempel ved å organisera gruppearbeid der han er på gruppe med elevar han kjem godt overeins med.

Sosiallærer har ansvar for:

- koordinera med faglærer for å få utarbeida eit tilpassa undervisningsopplegg, ein-til-ein og i gruppe.
- gje tilbakemelding kvar veke på e-post til føresette.
- organisera friminuttgrupper rundt eleven.
- ta kontakt med PPT. Vurdera eventuell tilvising.
- kartleggja situasjonen rundt erting av Per, og setja inn eventuelle tiltak jmf mobbeplanen.

Skuleleiinga har ansvar for:

- gje nødvendig støtte til kontaktlærer og sosiallærer i gjennomføringa av planen og frigjera dei frå nokre andre fellesoppgåver i ein periode. Finna ei fast samarbeidstid der kontaktlærer, sosiallærer og lagleiar kan møtast for å evaluera tiltaka i skulesituasjonen
- informera faglærarar som kjem i kontakt med tiltaka.

Føresette har ansvar for:

- at Per møter på skulen som avtalt.
- at Per har oversikt over tiltaka.
- mor følger opp lekser.
- snakka med Per om det kan vera mogleg å begynna på ein sosial aktivitet utanfor skuletida.

PPT har ansvar for:

- Gje nødvendig rettleiing til skulen og føresette
- Utgreia fagvanskar.
- Planleggja møteagenda saman med skulen si leiing.

Per har ansvar for:

- øva på å dra heimanfrå og delta på skulen, dessutan gjera lekser.
- Gje uttrykk for kva som fungerer og kva som er vanskeleg i skulesituasjonen, til føresette og sosiallærer. Per skriv logg saman med sosiallærer.

Plan B

Dersom Per ikkje kjem på skulen, skal føresette og sosiallærer snakka saman.

PPT vert kontakta. I utgangspunktet skal planen følgjast og Per skal koma litt seinare på dagen.

Sosiallærer snakkar med Per på telefonen og lager ein avtale om oppmøte. Per kan få tilbod om å gå til faste samtalar på familiesenteret. Føresette følger opp denne avtalen.

Evaluering:

Per og sosiallærer har fast samtale kvar fredag om korleis planen fungerer. Annakvar fredag innkallar skulen til samarbeidsmøte med Per, sosiallærer og leiinga til stades. PPT vert innkalla ved behov. Tverrfagleg møte (sosialpedagogisk team) skal haldast i veke 16, for å evaluera tiltaka og leggja ein vidare langsiktig plan.

Neste møte:

Dato: _____

Underskrift elev

Underskrift føresette

Underskrift skule

